

SARAJEVSKI FILOLOŠKI SUSRETI 7

ZBORNİK RADOVA

SARAJEVSKI FILOLOŠKI SUSRETI 7: ZBORNİK RADOVA

- Izdavač: Bosansko filološko društvo
Franje Račkog 1, Sarajevo
www.bfd.ba
- Redakcija: Halid Bulić, Munir Drkić, Azra Hodžić-Čavkić,
Adnan Kadrić, Sanjin Kodrić, Ksenija Kondali,
Munir Mujić, Ismail Palić i Vahidin Preljević
- Međunarodna redakcija: Lada Badurina (Rijeka), Branimir Belaj (Osijek),
Robert Bońkowski (Katowice), Rajka Glušica (Nikšić),
Zvonko Kovač (Zagreb), Jasmina Mojsieva-Guševa
(Skoplje), Vesna Mojsova-Čepiševska (Skoplje),
Aleksandar Stefanović (Pariz), Bogusław Zieliński (Poznań)
- Recenzenti Zbornika: Adnan Mahmutović (Univerzitet u Štokholmu),
Lejla Nakaš (Univerzitet u Sarajevu)
- Recenzenti članaka: Nina Alihodžić, Goranka Antunović, Dželila Babović,
Enisa Bajraktarević, Faruk Bajraktarević, Martina Bašić,
Ena Begović-Sokolija, Boris Beck, Sofija Bilandžija, Mirela
Boloban, Zrinka Božić, Halid Bulić, Milka Car, Naila
Ceribašić, Almedina Čengiđ, Amira Dervišević, Elma
Dizdar, Srebren Dizdar, Belkisa Dolić, Elma Durmišević,
Aida Džihović-Šator, Nirha Efendić, Dijana Hadžizukić, Nataša
Jovović, Zenaida Karavdić, Ksenija Kondali, Dubravka
Kuna, Miranda Levanat-Peričić, Nedžad Leko, Amela
Ljevo-Ovčina, Marija Mandić, Milica Mihaljević, Ana
Mikić Čolić, Munir Mujić, Amra Mulović, Edina Murtić,
Predrag Niketić, Mirela Omerović, Lejla Osmanović, Ismail
Palić, Ivan Radeljković, Ikbal Smajlović, Ivana Spasović,
Ewa Szperlik, Amela Šehović, Sead Šemsović, Mirna Varga,
Olga Vojičić-Komatina, Lejla Žujo-Marić
- Urednici: Azra Hodžić-Čavkić i Nehrudin Rebihić
- Tehnički sekretar: Aldina Šaljić

ISSN 2233-1018

Zbornik se objavljuje svake druge godine i donosi recenzirane i prihvaćene radove koje su autori na temelju referata izloženih na međunarodnoj naučnoj konferenciji "Sarajevski filološki susreti" pripremili za objavljivanje.

Zbornik je indeksiran u bibliografskim bazama MLA, EBSCO i CEEOL.

U elektroničkom obliku Zbornik je dostupan na internetskoj stranici izdavača: www.bfd.ba

ISSN 2233-1018

SARAJEVSKI FILOLOŠKI SUSRETI 7

Zbornik radova

Uredili
Azra Hodžić-Čavkić
Nehrudin Rebihić

Bosansko filološko društvo
Sarajevo, 2025.

SADRŽAJ

Urednička napomena	9
------------------------------	---

LINGVISTIKA

I tema: KREACIJA I MODIFIKACIJA FUNKCIJE, FORME I ZNAČENJA U JEZIKU

Lada Badurina i Ivo Pranjković Konjunktori, subjunktori, konektori i modalizatori kontrastnoga značenja	13
Elmira Resić Sintaksičko i postsintaksičko pomjeranje objekatskih klitika u bosanskom jeziku	32
Nikolina Palašić Nedoslovnost iskaza kao uzrok modifikacije propozicije.	47

II tema: JEZIK I ROD

Azra Ahmetspahić-Peljto Rodna (ne)osjetljivost u šifrarnicima zanimanja u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Hrvatskoj i Srbiji	62
Marko Petrić Status mocionih sufiksa u savremenom danskom jeziku – femininativi na sprezi rodno senzitivnog/neutralnog jezika, gramatičkog roda i tvorbe reči	81

OSTALO

Ermina Ramadanović Pokrate kao tvorbene osnove u hrvatskom jeziku.	101
Marina Katnić-Bakaršić Uloga kategorije lica u diskursnoj samoreprezentaciji govornika	131

Goranka Blagus Bartolec	
Ratni diskurs u medijima između publicistike i terminologije.	141
Barbara Kovačević i Ivana Vidović Bolt	
Flora i fauna u hrvatskoj frazeologiji i frazeografiji.	170
Marijana Tomelić Ćurlin and Jelena Žanić Mikuličić	
<i>Spliska rič</i> in <i>Duje Balavac</i> . Phonological and morphological features.	180

KNJIŽEVNOST

KNJIŽEVNA TEORIJA

Srebren Dizdar	
(Da li je bolje) nemati nego ih imati (previše): gdje su i čime se bave književne teorije danas?	211

I tema: KNJIŽEVNOST I KRIZA

Bojana Obradović	
Lalićev <i>homo heroicus</i> u odnosu stvarnosti, istorije i mita: kriza identiteta i rađanje <i>zoon politikona</i>	251
Dejan Đurić	
Književnost i klimatska kriza: <i>A Children's Bible</i> Lydije Millet i <i>The High House</i> Jessie Greengrass	267
Filip Kučeković	
Susret i udaljavanje kao književna dekonstrukcija rata	295
Damir Kahrić	
The evolution of crisis in Shakespeare's <i>The Merchant of Venice</i>	320

II tema: KNJIŽEVNOST, EGZIL I DIJASPORA

Mirza Mejdanija	
Djelo Elvire Mujčić i italijanska migrantska književnost	342
Sanja Balić and Tea-Tereza Vidović Schreiber	
The subversive literary and political exile of the Croatian-French surrealist Radovan Ivšić	358
Mirza Sarajkić	
Rekonstrukcije zavičaja: migrantski narativi u arapskom romanu	376

OSTALO

Nedim Alić

Pod žrvnjem vremena: pripovijetke Hamze Hume o propadanju
aginsko-begovskog sloja404

Jovana Vojvodić

Saradnja Julke Hlapec Đorđević u *Letopisu Matice srpske*427

Almedina Čengić

Ironička intertekstualnost tradicije u suvremenoj bajci443

Nirha Efendić

Narodna poezija u Kraljevoj Sutjesci prema najnovijim zapisima459

PODACI O AUTORIMA479

Ermina RAMADANOVIĆ

POKRATE KAO TVORBENE OSNOVE U HRVATSKOM JEZIKU

KLJUČNE RIJEČI: *skraćénice, pokrate, kratice, hrvatski jezik, tvorba riječi, morfologija, gramatika*

Svakodnevne promjene na globalnom planu te sve ubrzaniji životni ritam odražavaju se ne samo na mnoge aspekte ljudskoga života nego i na jezičnu stvarnost suvremenih jezika. S obzirom na to u njoj su istaknutu ulogu dobile različite vrste skraćénica, koje sažimanjem jedne duže riječi ili višerječnih izraza čine usmeni ili pisani iskaz kraćim i ekonomičnijim. Tvorba riječi skraćivanjem sve je češća u većini jezika, pa tako i u hrvatskom. Međutim, hrvatski jezični priručnici toj tvorbi ne pridaju osobitu pažnju. Pravila po kojima se riječi skraćuju određuje pravopisna norma, a njihove morfološke i tvorbene kategorije pripadaju gramatičkoj normi. Stoga će se u radu ponajprije prikazati što se sve o tom problemu bilježi u hrvatskim jezičnim priručnicima kako bi se na temelju toga mogla istražiti i propitati uloga pokrata kao tvorbenih osnova u tvorbi imeničnih, pridjevnih i glagolskih sufiksnih izvedenica te njihova uporaba na mrežnim korpusima, *HJR*-u i *Hrwacu*. Primjeri će se pretraživati i na *Googleu* jer je na mreži moguće pronaći novije primjere i potvrde.

1. UVOD¹

Jezik je osnovno sredstvo komunikacije te najvažniji način prenošenja poruka od pošiljatelja do primatelja. Kako bi ispunio svoje zadaće, podlozan je svakodnevnim promjenama. U hrvatskom se jeziku u posljednje vrijeme

¹ Rad je nastao u sklopu projekta *Baza sastavljenoga i nesastavljenoga pisanja* – SARA (Institut za hrvatski jezik), koji je financiran iz sredstava Europske unije (*NextGenerationEU*). Za iznesene stavove i mišljenja odgovoran je samo autor te ti stavovi nužno ne odražavaju službena stajališta Europske unije ili Europske komisije. Ni Europska unija ni Europska komisija ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

pojavljuje velik broj novih riječi, a neke su od njih rezultat skraćivanja riječi (jedne duže složene riječi ili dvorječnih, tj. višerječnih izraza). U toj se tvorbi ponajprije ogleda jezična ekonomija jer govornici kojega jezika zahtijevaju od jezika različite prilagodbe kako bi mogli iskazati što više sadržaja u što manje riječi. Velik je broj skraćenica koje se upotrebljavaju u svakodnevnom životu i svakim ih je danom sve više, a počeci prakse skraćivanja nalaze se u dalekoj prošlosti. “Među najpoznatije akronime ubraja se drevni natpis koji je Pilat dao urezati na Isusov križ: INRI Iesus Nazarenus, Rex Iudaeorum (Iv 19,19) (*Isus Nazarećanin, kralj židovski*)” Bagić (2010), a rečenice poput ove: *Guverner HNB-a Boris Vujčić kazao je gostujući u Dnevniku HRT-a da je lažna dilema između HNB-a i MMF-a jer se reforme moraju provesti*² veoma su česte u dnevnom tisku.

Kraćenjem jedne složene riječi ili višerječne jedinice nastaje skraćenica. Naziv je skraćenica zapravo višeznačan jer se odnosi na nekoliko jezičnih pojava³, a za sve se njihove tipove mogu izdvojiti dva zajednička načela⁴: 1. načelo ekonomičnosti – riječi se skraćuju radi uštede prostora, tj. što je slova u skraćenici manje, ekonomičnost je veća, i 2. načelo razumljivosti – riječi bi se i nakon skraćivanja trebale moći razumjeti.

1.1. Nazivlje

U jezikoslovnoj literaturi i priručnicima postoje različiti nazivi za istu tvorenicu i isti nazivi za različite tipove skraćivanja, a terminološka se neujednačenost može pripisati različitim pristupima istom problemu. Kako bi se u daljnjem tekstu izbjeglo nabrojanje različitih naziva za istu pojavu, u radu ćemo se za skraćene riječi koje nastaju “od jednoga ili više početnih glasova, od početnih slogova ili miješanim načinom” Babić (2002: 50), a pišu se, uglavnom, velikim početnim slovima (verzalom) i bez točaka, služiti nazivom *pokrata*⁵ (akronim, složena kratica / skraćenica), a za pravopisno ćemo se skraćivanje dužih riječi i višerječnih jedinica (npr. *br.* < broj, o. g. < ove godine),

² Na <https://www.vecernji.hr/vijesti/vujcic-lazna-je-dilema-hnb-ili-mmf-reforme-se-moraju-provesti-488007> [25. 3. 2024].

³ V. primjerice Marković (2012: 86, 88, 89, 93).

⁴ Ta se načela izrijeком spominju u pravopisu CGK (1941: 56) i u BMM (2008: 179).

⁵ Za naziv *pokrata* opredijelili smo se jer je upotrijebljen u HPIHJJ-u (2013) te u HŠG-u (2017), a taj je naziv, kao preporučeni u hrvatskom jeziku, zabilježen u *Hrvatskom jezikoslovnom nazivlju* – JENA (na *Struni*). “Struna je terminološka baza hrvatskoga strukovnog nazivlja u kojoj se sustavno prikuplja, stvara, obrađuje i tumači nazivlje različitih struka

koje se najčešće čitaju kao puna riječ te se uglavnom pišu malim slovima i s točkom na kraju⁶, služiti nazivom *kratica* (abrevijacija, jednostavna kratica).

2. METODOLOGIJA I CILJEVI ISTRAŽIVANJA

U ovome ćemo se istraživanju od svih skraćenica koje se spominju u jezikoslovnoj literaturi usmjeriti samo na pokrate. Naime, cilj je ovoga rada propitati nastanak pokrata, njihovu daljnju tvorbenu plodnost i od njih leksikalizacijom nastale jezične jedinice. Temi je pristupano i dijakronijski i sinkronijski, ovisno o tome što se u kojem trenutku istraživalo i proučavalo. Popis pokrata i od njih nastalih tvorenica nastao je na temelju ispisivanja iz hrvatskih pravopisa i drugih jezičnih priručnika te elektroničkih medija, a potvrde za njihove izvedenice pretraživane su na mrežnim korpusima, *HJR*-u i *Hrwacu*. Primjeri su pretraživani i na *Googleu* jer je na mreži moguće pronaći novije primjere i potvrde te se svi donose onako kako su zapisani u izvorima.

3. O TVORBI, LEKSIKALIZACIJI I TVORBENOJ PLODNOSTI POKRATA KROZ JEZIČNE PRIRUČNIKE

Tvorba je riječi skraćivanjem sve češća u većini jezika, pa tako i u hrvatskom. Pravila prema kojima se riječi skraćuju određuju se pravopisnom normom, a njihove morfološke i tvorbene značajke, osobitosti i zakonitosti pripadaju gramatičkoj normi. Međutim, hrvatski jezični priručnici toj tvorbi ne pridaju dostatnu pažnju. O kraticama i pokratama piše se u hrvatskim pravopisima jer su autori pravopisa prvi uočili problem pisanja skraćenih riječi te se on već više od 130 godina smatra pravopisnim problemom, ali je njihova tvorba i tvorba od njih te njihova morfologija veoma slabo zastupljena u gramatičkim priručnicima.

Ukratko ćemo se osvrnuti na pravila i primjere zabilježene u hrvatskim pravopisima s posebnim obzirom na to što se propisuje i kad se što prvi put javlja. Kratice su propisivane još od Brozova pravopisa (1892: 51)⁷, pokrate kao skraćeni “sastavljeni nazivi”, npr. “S. P. H. = Stari pisci hrvatski” zabilježene

radi izgrađivanja i usklađivanja nazivlja na hrvatskome jeziku.” Na: <http://struna.ihjj.hr/page/o-struni/> [20. 5. 2023].

⁶ Postoje i iznimke, npr. *gđa* < *gospođa*. Kratica *gđa* sklanja se i bilježi bez točke.

⁷ Broz (1892: 51) unutar pravila o pisanju točke propisuje način pisanja kratice s točkom i mjernih jedinica (bez točke), a pokrate se ne spominju.

su u Boranićevu pravopisu (1934: 80), a posebno poglavlje i pravila za kratice i pokrate prvi se put pojavljuju u pravopisu CGK⁸ (1941: 55-58) te se u tom pravopisu prvi put donosi i napomena o izgovoru, sklonidbi i tvorbi pokrata (npr. *Pogodovi poslovi*, *HAŠK-ovo igralište*, *haškovci* (1941: 58)). Slijedi ga pravopis CK (1944), koji u poglavlju o uporabi spojnice navodi da se spojnica piše “kad se kraticama dodaju padežni ili pridjevni nastavci”: *GDI-a* (npr. *koncert GDI-a* (*Glasbenog društva intelektualaca*); *HAŠKovo igralište*) (1944: 133). U Boranićevu pravopisu (1951: 84-85) ponovno nema posebnoga poglavlja, nego se o tom problemu govori u poglavlju o točki, a navodi se kako se “skraćenice” pišu, sklanjaju i izgovaraju, ali se ne spominju tvorenice nastale od pokrata. U pravopisu MHMS (1960: 125-131) skraćenice su opisane u posebnom poglavlju, a uz njihov nastanak i sklonidbu prvi se put govori o leksikalizaciji pokrata, tj. o onim pokratama koje imaju status promjenljivih riječi “sa svojim rodnom, brojem, akcentom i padežnim nastavcima”, npr. *Avnoj*, *Nin*, *Nopok*, *Tanjug*, *Nama* (1960: 131). Pravopis BFM (1971: 130) propisuje način bilježenja i sklonidbe pokrata te spominje i mogućnost njihove leksikalizacije, ali se ne dotiče njihove tvorbene produktivnosti. U pravopisu AS (1987: 96) navodi se da kraćenje riječi ovisi o strukturi sloga te se donose pravila⁹ koja određuju pisanje kratica i pokrata (akronima). Spominju se leksikalizirane “kratice”, npr. *Tanjug*, *Unesco*, a “neke takve kratice mogu postati opće imenice. Tada se dekliniraju kao opće imenice (a pišu se malim početnim slovom)”, npr. *siz* – *siza*, *our* – *oura* (1987: 98). U pravopisu BFM (1996: 138), u odnosu na izdanje iz 1971, mijenja¹⁰ se samo terminologija, pa se “kratice etikete” zamjenjuju nazivom “sastavljene kratice”. Ni tu se ne spominju tvorenice nastale od pokrata. Tvorenice izvedene od pokrata, nakon pravopisa CGK (1941), u kojemu se prvi put spominju, te pravopisa CK (1944), koji ih također bilježi, javljaju se u pravopisu BHM (2005: 71): “Imenice izvedene od kratice mogu se pisati na dva načina: HSS-ovac ili haesesovac, HDZ-ovac ili hadezeovac ... bolje ih je pisati prema drugom načinu, prema izgovoru”. U pravopisu BMM (2008: 179) kratice se tradicijski dijele u dvije vrste, a nazivi su ovi: jednostavne kratice (abrevijacije) i složene kratice (akronimi). U tom se pravopisu (2008: 183)

⁸ Popis pokrata kojima se skraćeno bilježe bibliografski podaci nalazi se na kraju rada u popisu literature.

⁹ U tom su pravopisu pravila detaljno, logično i jednostavno objašnjena jer se pozivaju na strukturu sloga.

¹⁰ Pravila su razgrananja i ima više primjera.

spominju imeničke, pridjevne i glagolske izvedenice.¹¹ Gramatički se nastavci i sufiksi “dodaju nominativnomu obliku kratice, spojeni s njime crticom”, npr. HNK [ha-en-ka] – HNK-a [ha-en-kaa] – HNK-u – HNK-om – HNK-ov [ha-en-kaov], INA [ina] – INA-e [ine] – INA-i [ini] – INA-om [inom] – INA-in [inin], SMS [esemes] – SMS-ati [esemesati] (i esemesati). Nadalje, kad se “složena kratica potpuno osamostali kao imenica, za nju prestaju vrijediti pravila o pisanju kratice”, npr. *Hina* – *Hine* – *Hinin* (ne *Hina* – *Hina-e* – *Hina-in*). U pravopisu HPIHJJ (2013: 76) u poglavlju *Kraćenje riječi* donose se pravila za kratice i pokrate. Osim općih pravila, u poglavlju *Oblici pokrata i njihove izvedenice* (2013: 79) donose se pravila za sklonidbu pokrata te “izvođenju pridjeva, imenica i glagola od njih”. U pravilu se, kao i u pravopisu BMM (2008), navode pokrate uz koje se dodaju padežni nastavci i sufiksi, npr. MUP; MUP-a; MUP-ov; MUP-ovac, a donose se i leksikalizirani sufiksacijom izvedeni oblici: *mupovac*, *Zetov*, *zetovac*.

U hrvatskim se gramatikama o skraćivanju riječi najčešće govori samo u uvodnim poglavljima tvorbe riječi. S obzirom na to da se pokrate ponašaju kao i druge riječi (imenice), tj. najčešće se sklanjaju¹², imaju rod¹³, broj, neke imaju jedan naglasak¹⁴, sudjeluju u tvorbi drugih riječi¹⁵, trebalo bi ih navoditi i opisivati u morfologiji, ali to se, za razliku od pravopisa, najčešće ne čini. U gramatici TB (2009: 178) spominju se dva tipa kraćenja riječi. 1. skraćeni-ce¹⁶ – nastaju tako da se duga riječ skrati, npr. *auto* < *automobil* i 2. složene skraćeni-ce – češće su, a “nastaju od jednoga ili više početnih glasova svake riječi višechlanoga naziva”, npr. *Hina*, *INA*, *Varteks*. U HG-u se (1997: 293) kao jedan od tvorbenih načina navodi i “tvorba složenih skraćeni-ca (abrevijatura)”, a one se “tvore na osnovi nekoliko riječi ujedinjavanjem njihovih dijelova” (HG 1997: 299). Napominje se da se ponašaju kao i sve druge riječi, tj. imaju rod, deklinaciju, naglasak, a sudjeluju i u tvorbi, npr. *hadezeovac*, *Varteksov*, *Zetov*, *Zetovac*. Prva gramatika u kojoj se navode morfološki podaci i primjeri

¹¹ Npr. *mupovac*, *Interpolov* i *esemesati*.

¹² Postoje i one koje se ne sklanjaju, npr. RH.

¹³ Npr. ovaj HDZ, ova INA.

¹⁴ Leksikalizirane i one slovne kojima glasovna struktura to omogućuje uvijek imaju jedan naglasak, npr. *Vinteks* < *Vinkovačka tekstilna industrija*, ZET (Zet), FER. Slovne koje u svojem izrazu nemaju samoglasnik izgovaraju se slogovno, pa imaju onoliko naglasaka koliko je slogova, npr. HDZ [ha-de-ze].

¹⁵ Npr. ZET (Zagrebački električni tramvaj) > *zetovac*, *Vinteks* > *Vinteksov*.

¹⁶ Napominje se da je takav način tvorbe riječi u hrvatskom jeziku rijedak.

sklonidbe pokrata jest *Gramatika hrvatskoga jezika* (Silić i Pranjković 2005: 105), a nakon nje ti se podaci javljaju i u *Hrvatskoj školskoj gramatici* (2017)¹⁷. Babić (2002: 50) o “tvorbi skraćenica” govori u *Općem (teorijskom) dijelu*, a tom tvorbom, prema njegovu mišljenju, nastaju 1. skraćene riječi ili skraćenice (npr. *auto*, *kino*, *Tin* (< *automobil*, *kinematograf*, *Augustin*) te 2. složene skraćenice (npr. *Hina*, *Zet*, *Nama*, *Ina*). Međutim, Babić napominje (2002: 50) da je ta tvorba “ograničena samo na tvorbu vlastitih imenica”¹⁸ te da je u njoj plodan samo tvorbeni način, a tvorenice su, prema njegovu mišljenju, većinom netvorbene riječi.

U leksikografskim su priručnicima pokrate veoma slabo zastupljene. U starijim se rječnicima u rječničkoj natuknici donosi samo popis nekih kratice i pokrata, a u rječničkom članku donosi se samo njihov puni naziv, npr. u *Rječniku hrvatskosrpskog književnog jezika* (1967) i u Klaićevu *Rječniku stranih riječi* (1983). Tek u novijim rječnicima, očekivano, nalazimo gramatičke (morfološke) podatke o pokratama. Na HJP-u uz natuknicu DVD stoje informacije o izgovoru (na hrvatskom i engleskom), odrednica *m* (za muški rod) i definicija, bez punoga naziva pokrate. Uz natuknicu CD navodi se sve isto kao i uz pokratu DVD, ali se donose i podaci o sklonidbi u obama brojevima. U ŠR-u (2012) i u VRH-u (2015) nalazimo iste rječničke podatke.¹⁹ Kad je riječ o tvorbi od pokrata, tj. sufiksacijom tvorenih riječi u kojima je pokrata motivirajuća riječ, pronašli smo ih, u općim rječnicima, samo nekoliko. Na HJPu nalazimo zabilježene primjerice ove tvorenice: HDZ (*hadezeizacija*, *hadezeovac*, *hadezeovčev*, *hadezeovka*, *hadezeovski*, *hadezeovština*), SS (*esesovac*, *esesovski*), HSS (*haesesovac*, *haesesovčev*, *haesesovka*, *haesesovski*, *haesesovština*). U VRH-u se nalaze ove: *hadezeovac*, *hadezeovka*, *hadezeovski*; *haesesovac*, *haesesovka*, *haesesovski*. Zanimljivo je da primjerice nijedan rječnik ne bilježi imenice i pridjeve tvorene od pokrate SDP (*Socijaldemokratska partija*

¹⁷ Hudeček, Lana i Mihaljević, Milica. Na: <http://gramatika.hr/pravilo/kratice-i-pokrate/19/#pravilo>; [5. 10. 2023]

¹⁸ Osim *maspok* < *masovni pokret*.

¹⁹ Zanimljivo je napomenuti da se množinski nastavci u natuknici DVD razlikuju. U ŠR-u stoji: ⟨G DVD-a; mn. N DVD-i, G DVD-ā⟩, a VRH (2012) bilježi ovo: DVD im. m. ⟨N DVD; G DVD-a; mn. N DVD-ovi, G DVDōvā⟩. Uz pokratu CD oba rječnika bilježe iste morfološke podatke, tj. oba bilježe dugu množinu: ⟨G CD-a; mn. N CDovi, G CD-ōvā⟩. Mnoge metodološke nedosljednosti najvjerojatnije su posljedica toga jer su leksičke jedinice koje su ulazile u rječnike bile relativno novije (npr. DVD-ovi ili DVD-i ili pak danas od *mem*; mn. N *memovi* ili *memi* (eng. *meme*) te su u tom smislu morfološka lutanja moguća sve dok jezična uporaba ne iznjedri neke oblike.

Hrvatske)²⁰. Možda je razlog u tome što se lakše leksikaliziraju od pokrata nastale imenice i pridjevi kojima je prvi izgovorni glas konsonant, pa se novonastala riječ prvim glasom ne razlikuje od prvoga glasa u pokrati. Specijalizirani rječnik *Rječnik novih riječi* (1996) bilježi mnogo pokrata uz koje se donose informacije o punom nazivu (najčešće engleskom), katkad je zabilježen i primjer njihove uporabe, ali se ne donose morfološki podaci. Nadalje, u *Rječniku kratica* (2007: VII) navedeno je oko 20.000 kratica i pokrata “s potrebnim razveznicama s temeljnim likovima i tumačenjima”, ali bez primjera uporabe i morfoloških obilježja. Međutim, *Rječnik velikoga i maloga početnog slova*²¹ (2022), također specijalizirani rječnik, očekivano, bilježi veoma mnogo pokrata kao samostalnih natuknica uz koje se donose morfološki podaci te puni oblik riječi ili višerječne jedinice od kojih su nastale. Nadalje, donosi se i veoma mnogo izvedenica, npr. *haenesovac*, *haenesovka*, *haerteovac*, uz koje stoji odrednica *razg.* Vidimo, dakle, da leksikografski priručnici bilježe neke pokrate iz općega jezika (npr. DVD) jer većina drugih pokrata, tj. onih koje se odnose na imenovanje, zapravo ne bi ni trebale ulaziti u opće rječnike. Međutim, neke tvorenice nastale od pokrata ipak su zabilježene.

Dakle, najviše se podataka o skraćivanju riječi, konkretno o pokratama, nalazi u pravopisima, a gramatike se skraćivanjem ne bave ili ga se dotiču samo u poglavlju o tvorbi riječi. Tek u GHJ-u i ŠG-u nailazimo na morfološke podatke i sklonidbu pokrata. Noviji rječnici, osim specijaliziranoga rječnika RVMPS-a, zasad skromno, bilježe neke pokrate i uz njih donose morfološke podatke, a bilježe i neke izvedenice (npr. *hadezeovac*, *haesesovka*, *haesesovski*). Po svemu se čini da hrvatska standardnojezična norma pokratama i njihovim izvedenicama ipak polako priznaje status “pravih” riječi.

4. TVORBA POKRATA – RASPRAVA

S obzirom na to da o tvorbi pokrata u literaturi postoje različita mišljenja u smislu njihove klasifikacije, definiranja, određivanja granica, njihova imenovanja itd., nužno je postaviti jedno pitanje – je li tu riječ o tvorbi (u tradicijskom smislu) ili nije? Jezikoslovci pokrate često promatraju kao složenice (HG 1997: 293, 299; Stevanović 1986: 451, Klajn 2002: 165). Zašto? Pretpostavljamo da je to zbog povezanosti sa sintagmama ili višerječnim

²⁰ Druga najveća stranka u RH. Npr. *esdepeovac*, *esdepeovka*...

²¹ U daljnjem tekstu RVMPS.

jedinicama od kojih su nastale. Naime, izlučivanje slova ili slogova iz višerječnih izraza i njihovo spajanje u pokratu uistinu može navesti na pomisao da je riječ o slaganju ili srastanju. No je li to baš tako?! Prema općim definicijama slaganja ili srastanja jasno je da izlučena početna slova ili slogovi iz neke višerječne jedinice nisu ni korijenski morfovi, ni riječi, ni tvorbene osnove, ni afiksoidi, a usto za tvorbu složenica trebaju najmanje dvije takve jedinice.²² Jasno, jezik živi, razvija se i mijenja, a definicije se mogu prilagođavati, pa bi uz promjenu definicije i pokrate mogle biti složenice, odnosno sraslice. S tim u vezi pokrate bi se mogle promatrati i kao rezultat dvaju tvorbenih načina, izrezivanja i srastanja, tako da se s pomoću izrezivanja izlučuju početna slova ili slogovi koji onda srastanjem tvore pokratu. Nadalje, smatra li se da pokrata nije tvorbena osnova te da pokrata ima isto značenje kao i višerječna jedinica od koje je nastala, pokrate se možda uopće ne bi trebale smatrati tvorbom. U tom smislu treba razumjeti i autore koji smatraju da pokrate uopće nisu “nove” riječi jer se “pri tvorbi skraćenica broj morfema smanjuje, ali značenje riječi ostaje isto” (v. Grebović 2003: 63). Grebović smatra da “između riječi od koje se polazi i riječi koja nastaje u procesu tvorbe postoji tzv. tvorbena veza koja se iskazuje na planu izraza (forma riječi) i na planu sadržaja, tj. onoga što riječ znači. Ako jedno od ovo dvoje nedostaje, onda se ne radi o novoj riječi već o različitim oblicima jedne te iste riječi. Iz toga proistječe da su skraćenice samo (kraća) varijanta riječi” (Grebović 2003: 63). U vezi se s tim ne smije zaobići ni univerbizacija kao postupak nastajanja jedne riječi od višerječnoga izraza pri čemu ne dolazi do promjene značenja, ali ni stapanje u smislu da nova riječ nastaje “kombiniranjem i fuzioniranjem neznačenjskih dijelova dviju (daleko najčešći slučaj, veoma rijetko triju) postojećih punoznačnica” (Marković 2012: 93). Tvorbu pokrata kao poseban tvorbeni način ili proces izdvajaju primjerice Babić (2002: 50), Trask (2005: 367-368), Mihaljević i Ramadanović (2006: 205), Marković (2012: 54). Pokrate su, dakle, rezultat kraćenja ili jedne složene riječi ili višerječnih jedinica (tj. polazišnih leksema), najčešće se sklanjaju²³,

²² Zanimljivo je u tom smislu spomenuti to da se primjerice afiksoidi (prefiksoidi i sufiksoidi) najčešće smatraju tvorbenim osnovama, da se mogu nizati i povezivati jedan s drugim i tvoriti nove riječi, ali je činjenica i to da na njih, kao na druge tvorbene osnove, ne možemo dodavati primjerice afikse (sufikse ili prefikse) te tvoriti novu riječ izvođenjem. V. Tafra i Košutar (2009: 100).

²³ Npr. HDZ, HDZ-a, HDZ-u. Postoje i one koje se ne sklanjaju, npr. RH.

imaju rod²⁴, broj²⁵, najčešće imaju jedan naglasak²⁶, imaju značenje, sudjeluju u tvorbi drugih riječi²⁷, te se na temelju toga smatraju riječima²⁸ (imenicama). Nadalje, tomu u prilog svakako ide pitanje odnosa između pokrate i višerječne jedinice od koje je pokrata nastala, npr. u kakvom su leksičko-semantičkom odnosu²⁹, onda u kakvom su morfološkosintaktičkom odnosu³⁰.

5. TVORBA POKRATA – MODEL, PODJELA I LEKSIKALIZACIJA

5.1. Tvorbeni model

Tvorba je pokrata, dakle, noviji te veoma dinamičan i plodan tvorbeni model u kojemu pokrate nastaju skraćivanjem jedne ili više riječi na različite načine³¹: 1. od početnih slova tvorbenih osnova jedne složene riječi (TV < *televizija*, UV < *ultravioletni*, VKV < *visokokvalificirani*; SS < *Schutzstafel*) ili višerječne jedinice³² (HDZ < *Hrvatska demokratska zajednica*; HV <

²⁴ Npr. ovaj HDZ, ova INA. Rod pokrate, pokazali smo, ne mora odgovarati rodu nosive sastavnice višerječne jedinice, npr. HAZU je pokrata muškoga roda, a nosiva sastavnica višerječne jedinice (*akademija*) ženskoga je roda.

²⁵ Npr. SMS – SMS-ovi; CD – CD-ovi.

²⁶ Leksikalizirane i one slovne kojima glasovna struktura to omogućuje uvijek imaju jedan naglasak, npr. *Vinteks* < *Vinkovačka tekstilna industrija*, ZET, FER. One slovne pokrate koje u svojem izrazu nemaju samoglasnik izgovaraju se ili slogovno, npr. HDZ [hã-dž-zě] ili kao riječ [hadezě].

²⁷ Npr. ZET (*Zagrebački električni tramvaj*) > *zetovac*, *Vinteks* > *Vinteksov*.

²⁸ To je primjerice u suprotnosti s Klajnovim mišljenjem (2002: 172) da “[z]bog formalne veze za tako dugačke sintagme, one vrlo teško mogu izgubiti karakter specifičnog *izraza* i pretvoriti se u reči”.

²⁹ Primjerice, pokrata od višerječnoga izraza (imena) *Hrvatska demokratska zajednica* jest HDZ, i to je neupitno. Nadalje, pokrata HDZ ima svoju deklinaciju, svoj gramatički rod i od nje se mogu tvoriti nove riječi te se s obzirom na to da ima različit izraz, ali isto značenje kao i višerječno ime stranke, možemo zapitati jesu li te dvije riječi u sinonimnom odnosu.

³⁰ Višerječna jedinica od koje nastaje pokrata najčešće sadržava jednu imenicu koja je nositelj ili jezgra te jedinice, a rod nastale pokrate u hrvatskom jeziku najčešće ne ovisi o gramatičkom rodu osnovne imenice u višerječnoj jedinici, tj. pokrata je morfološki i sintaktički neovisna o njoj.

³¹ Prema HG-u (1997: 299-300) složene skraćenice ili abrevijature nastaju na temelju nekoliko tvorbenih uzoraka: uzorak početnih slova, slogovni uzorak i mješoviti uzorak. O akronimima v. (Marković 2012: 93). O tvorbi skraćenica (*Hina*, *Zet*, *Ina*, *Nama*) vidi Babić (2002: 50). O tvorbi pokrata (npr. ZET) i skraćenica (*automobil* > *auto*) vidi Mihaljević i Ramadanović (2006: 205), Horvat – Ramadanović (2012: 133-161).

³² Najčešće je riječ o višerječnim imenima ili nazivima država, ustanova, poduzeća, stranaka, udruga, časopisa i sl.

Hrvatska vojska, PGŽ < *Primorsko-goranska županija*, VSS < *visoka stručna sprema*); 2. početnih slogova višerječne jedinice (Nama < *Narodni magazin*, ZABA < *Zagrebačka banka*); 3. početnoga i završnoga sloga višerječne jedinice (KUGA < *Kulturna zadruga*) i 4. kombinacijom početnih slova i slogova višerječne jedinice (INA < *Industrija nafte*, FINA < *Financijska agencija*; MINK < *Ministarstvo kulture*, SRCE < *Sveučilišni računski centar*).³³ Uglavnom se pišu velikim slovima³⁴ ili verzalom i bez točaka.³⁵

5.2. Podjela pokrata s obzirom na izgovor

Pokrate se s obzirom na izgovor, tj. na njihovo čitanje, mogu podijeliti u dvije skupine: 1. slovne (čitaju se slovkajući): nastaju skraćivanjem višerječnih jedinica na početno slovo svake riječi te se izgovaraju slovkajući, npr. DNK [de-en-ka], TV [te-ve]; 2. glasovne ili fonetske (čitaju se onako kako su napisane): 2.a. početni glasovi višerječne jedinice fonetski se povezuju u jednu cjelinu, npr. HOS [hos], HAZU [hazu], 2.b. početni slogovi višerječne jedinice fonetski se povezuju u jednu cjelinu (*Nama* [nama], *ZABA* [zaba], *MASPOK* [maspok], 2.c. početni i završni slog višerječne jedinice fonetski se povezuju u jednu cjelinu, *KUGA* [kuga]. Na tu se podjelu naslanja drugostupanjska tvorba, tj. tvorba sufiksni tvorenica nastalih od pokrata (prvostupanjska tvorba).

5.3. Leksikalizacija pokrata

Leksikalizacijom pokrata nastaju riječi (leksemi). Iz francuskoga smo primjerice preuzeli pokratu SIDA (< *Syndrome d'Immuno Déficience Acquisée*), ali se ona leksikalizirala i postala *sida*. Najčešće se leksikaliziraju

³³ Podjelu na izvor njihova nastanka (jesu li nastale od jedne riječi ili od njih nekoliko, sastoje li se samo od početnih slova ili od nekoliko slova) iscrpno su opisale Cvikić i Jelaska, 2011.

³⁴ Nekad mogu sadržavati i koje malo slovo, npr. *Wi-Fi*.

³⁵ Natuknut ćemo samo to da internetska komunikacija (e-pošta, sobe za čavrljanje (*chat*), videoigre, forumi, alati za brzu razmjenu poruka (*Instant Messaging* ili IM, npr. *Messenger* i *Skype*), društvene mreže i dr.) zahtijeva od korisnika brzu razmjenu informacija i podataka, pa su i poruke tomu prilagođene te prepune različitoga skraćivanja. Novi su simboli, izrazi, riječi, pokrate i emotikoni doveli do stvaranja svojevrsnoga komprimiranoga jezika (*Netspeak*) „koji u potpunosti razumiju samo oni koji ga redovito rabe” (Bagić, 2010), npr. BTW < *by the way* eng. (usput, inače), LOL < *laughing out loud* eng. (smijem se naglas). I na hrvatskom se mogu pronaći primjeri skraćenih rečenica ili izraza, npr. APP < *ako prođe, prođe*. S obzirom na to da takve pokrate spadaju u domenu žargona, u ovome ih radu nećemo posebno istraživati.

pokrate koje nisu vlastite imenice, npr. *gulag*, *kolhoz*³⁶, *laser*³⁷, *radar*³⁸, *sida*, stoga ih nalazimo i u općim rječnicima (HJP, ŠR, VRH). Većina ih je već u leksikaliziranom obliku ušla u hrvatski jezik te govornici danas gotovo da i ne znaju da su te riječi bile pokrate, a ako i znaju, najčešće ne znaju njihov puni naziv. Kad pokrate prođu kroz proces leksikalizacije i potpuno se osamostale, za njih počinju vrijediti drukčija pravopisna pravila: 1. pišu se malim tiskanim slovima bez spojnice, npr. INA-e > *Ine*; HINA-in / *Hinin*; HDZ-ovac / *hadeze-ovac*; 2. pišu se velikim početnim slovom ako su nastale od kojega imena, npr. NAMA > *Nama*; 3. posvojni pridjevi na: -ov/-ev/-in/-ji tvoreni od imena pišu se velikim početnim slovom, npr. *Inin*; 4. malim se početnim slovom pišu opće imenice, npr. SIDA > *sida*; 5. jednačenje suglasnika provodi se u izgovoru, ali se u pismu ne bilježi kako bi se sačuvao osnovni oblik, npr. SDP-ov > *esdepeov* [izg. ezdepeov].

6. TVORBENA PLODNOST POKRATA – ISTRAŽIVANJE NA KORPUSU

Pokrata je, u procesu nastanka ili tvorbe, motivirana riječ koja nastaje od jedne složene riječi ili od višerječne jedinice, a one su u tom procesu motivirajuće riječi. Nakon toga i same mogu postati motivirajućim riječima te se izvođenjem od njih tvore druge motivirane riječi. Dakle, i sekundarna ili drugostupanjska tvorba ide u prilog tome da su se neke pokrate osamostalile. Sekundarne tvorenice nastaju dvama načinima, a naslanjaju se na izgovor pokrate: 1. izgovorena i tako zapisana slovna pokrata + sufiks (npr. *hadezeovac* < *hadeze-* + *-(ov)ac*) < [ha-de-ze] < HDZ); 2. glasovna ili fonetska pokrata (čita se onako kako je napisana) + sufiks (npr. *hosovac* < *hos-* + *-(ov)ac*) < [hos] < HOS.

Sufiksna tvorba ili sufiksacija tvorbeni je način “u kojem se tvorbeno značenje izražava tvorbenim nastavkom ili sufiksom” (HG 1997: 294), a pripada u izvođenje ili derivaciju jer je novonastala tvorenica u tvorbenoj vezi s jednom tvorbenom osnovom. Sufiksi su nositelji tvorbenoga značenja, a to se ostvaruje u interakciji s tvorbenom osnovom. Sufiksacija je najplodniji tvorbeni način u hrvatskom jeziku (v. HG 1997: 294), a to je potvrdio i naš korpus

³⁶ Prema BMM-u (2008: 193) jest: KOLHOZ. Prema HPIHJJ-u (2013: 266) jest KOLHOZ G KOLHOZA i *kolhoz*.

³⁷ LASER eng. *light amplification by stimulated emission of radiation*; hrv. pojačavanje svjetlosti stimuliranim odašiljanjem zračenja.

³⁸ *Radio Detecting and Ranging*

jer nove riječi od pokrata nastaju samo sufiksacijom. Izvođenje ili derivacija, odnosno sufiksacija s pokratom (zapisanom prema izgovoru) kao tvorbenom osnovom u hrvatskom je jeziku veoma plodna i uporabno česta.

U tvorbi je riječi važna riječ koja sudjeluje u tvorbenom procesu (osnovna riječ) i riječ koja u tom procesu nastaje (tvorenica). Tvorbeni je proces ovakav: višerječna jedinica > pokrata > pokrata (kao tvorbena osnova) + sufiks > imenica, pridjev³⁹ i glagol. Dakle, pokrate su tvorenice prvoga stupnja, a njihove su izvedenice sekundarne ili drugostupanjske tvorenice.

6.1. Tvorba imenica

6.1.1. *Pokrata + sufiksi -(ov)ac i -((j)ev)ac*

Sufiks *-(a)c* u tvorbi je imenica veoma plodan (v. Babić 2002: 79). Prema Babićevu mišljenju (2002: 82) imenice se od pridjeva na *-ov/-ev* tvore sufiksom *-(a)c*, a tako nastaju i imenice od “pripadnika poduzeća, ustanove, organizacije” (Babić 2002: 79), npr. *gestapovac*, *okijevac* (OKI, OKI-ja), *zetrovac* (ZET). S druge strane primjerice Klajn (2003: 5556) u svojoj tvorbi navodi da u izvođenju imenica koje označuju sljedbenika ili pristašu koje osobe te političke stranke ili pokreta sudjeluje složeni sufiks *-ovac/-evac*.

U našem je korpusu imenična tvorba sa sufiksom *-ovac*, odnosno *-ac* najčešća, a u nju spadaju primjerice ove tvorenice: *HDZ-ovac/hadezeovac*, *ZET-ovac/zetovac*, *HOS-ovac/hosovac*, *MUP-ovac/mupovac*, *KIF-ovac/kifovac*, *FER-ovac/ferovac*, *FSB-ovac/efesbeovac*, *HAZU-ovac*⁴⁰, *SDP-ovac/esdepeovac*, *MASPOK-ovac/maspokovac*, *LGBT-ovac/elgebeteovac*, *KGB-ovac/kagebeovac*, *SS-ovac/esesovac*, *PR-ovac/piarovac*. Tvorenice tvorene sufiksom *-(j)ev(ac)* primjerice su ove: *BBC-(j)evac/bibisi(j)evac*, *IT-(j)evac/ajti(j)evac*. Uzmemo li u obzir pokratu i sufiks koji se na nju dodaje (npr. *ZET-ovac*), onda su sufiksi zapravo ovi: *-ovac* ili *-(j)evac*, a ne *-(a)c*. Međutim, ako promatramo leksikalizirani oblik, onda sufiks može biti i *-ac*. Njihova semantička analiza ili preoblika izgleda ovako, npr.: *HDZ-ovac/hadezeovac* → pripadnik HDZ-a [hadezea/hadezeâ] ili HDZ-ov pripadnik, *ZET-ovac/zetovac* → djelatnik ZET-a/Zeta [zèta] ili ZET-ov djelatnik te *BBC-(j)evac/bibisi(j)evac* →

³⁹ Od pridjeva mogu nastati i prilozi, ali oni nastaju konverzijom.

⁴⁰ Na *Googlu* je potvrđena samo tvorenica *HAZU-ovac*, dok njezin leksikalizirani oblik nije zabilježen.

djelatnik BBC-(j)a ili BBC-(j)ev djelatnik. Iz preoblika je vidljivo da sufixi leksikaliziranih tvorenica mogu biti *-ovac* ili *-ac*, odnosno *-(j)evac* ili *-ac*, stoga se i bilježe ovako: *-(ov)ac* i *-((j)ev)ac*.

Zanimljivo je ovdje vidjeti što je korpus pokazao za tvorenicu *SDP-ovac*, odnosno njezin leksikalizirani oblik. Tvorenicu *esdepeovac* u korpusu *hrWaC* sa svim je svojim pojavnicama⁴¹ potvrđena u 1.339 primjera (npr. *Svi čekaju istek mandata, rekao nam je ovih dana jedan bivši visoko pozicionirani zagrebački esdepeovac.*), a tvorenicu koja je zapisana kao pokrata (*SDPovac*) ima 5.237 potvrda (npr. *Stoga se, naravno, samo od sebe, nameće pitanje, znaju li vladajući SDP-ovci u Zagrebu, kako im se to ponašaju lokalni politički funkcioneri na terenu?*). Tvorenicu *esdepeovac* od svih je leksikografskih priručnika zabilježena samo u RVMPS-u.

Tvorenicu *hadezeovac* u korpusu *hrWaC* ima 2.743 potvrde (npr. *Ruža Tomašić je u slučaju Matijević odradila prljavu političku prostituciju, jer posljednje vrijeme Matijević je svojim javnim djelovanjem beskompromisno javnosti ukazivao na brojna kriminalna djela hadezeovaca u Lici i time sve više pridobivao simpatije za stranku i sebe.*), a tvorenicu s pokratom u svojem izrazu (*HDZ-ovac*) ima 11.639 potvrda (*U ovoj općini novi načelnik Mario Ujević (nezavisni) zamijenit će dugogodišnjeg HDZ-ovca Tonča Vuksana.*). Tvorenicu *hadezeovac* zabilježena je u ovim rječnicima: VRH, HJP i u RVMPS.

Tvorenicu *zetovac* u korpusu *hrWaC* ima 296 potvrda (npr. *Za šta da da-
jem 80 kuna mjesečno??? Da mi zetovac brđanin zatvara vrata pred nosom ili da mi ne stane na stanici?*), a *ZET-ovac* (npr. *Znači sada bi ZET-ovci htjeli da zaustave tramvaj il autobus, da svi kasne i da na taj način pokrenu linč protiv onog koji nema kartu.*) u istom korpusu ima 97 potvrda. Tvorenicu *zetovac* zabilježena je samo u RVMPS-u.

Veoma su zanimljive izvedenice od stranih pokrata poput *PR-ovac/piarovac*. Ta je tvorenicu na mrežnim korpusima veoma česta. U našim jezičnim priručnicima nije zabilježena, ali ju primjerice bilježi *Slovar slovenskega knjižnega jezika*: *piárovec -vca m (â) s definicijom: 'strokovnjak za odnose z javnostmi'*⁴². Tvorenicu *piarovac* u korpusu *hrWaC* ima 59 potvrda, a zabilježena je i u množini, npr. *Rang lista agencija koje posluju u odnosima s javnošću prema prihodima koji su prijavili Financijskoj agenciji za prošlu godinu*

⁴¹ Važno je napomenuti da se u korpusu *hrWaC* potvrde donose u obama brojevima i u svim padežima.

⁴² Na: <https://fran.si/iskanje?View=1&Query=piarovec> [21. 10. 2023].

*sigurno će pobuditi rasprave u PR struci, kao što su tradicionalno već slučaj kad **piarovci** upiru prstom u Liderov popis i pitaju se zašto se netko na njemu na našao, a netko nije.*

Tvorenica koja u svojem izrazu ima pokratu (PR-ovac) u svim je pojavnicama u korpusu *hrWaC* potvrđena s 355 primjera, npr. *Dobri **PR-ovci** ne pričaju o PR-u.*

Zanimljivo je vidjeti i što je korpus pokazao u vezi s pokratama koje završavaju na samoglasnik. One nisu česte, ali ih ima, od stranih je to primjerice NATO, a od domaćih primjerice HAZU. U korpusu su potvrđene izvedenice od obiju navedenih pokrata, ali ćemo ovdje prikazati samo izvedenice od HAZU. Naime, očekivanja su bila da takvih izvedenica nema jer je titula koja se koristi za redovite članove koje akademije znanosti i umjetnosti zapravo akademik, a ne *HAZU-ovac/hazuovac*. Međutim, u korpusu (*Google*) potvrđeni su i takvi primjeri. Najčešće je riječ o primjerima iz komentara na koji novinski članak: (...) *bu se oglasili **hazuovci** i po pitanju agrokorora?*, ali ima i primjera koji se ne odnose na akademike, nego na djelatnike HAZU-a, npr. (...) *kada **HAZU-ovac** Sandi Blagonić, inače koautor bontona za ponašanje na internetu, grubo, seksistički i rasistički vrijeđa predsjednicu i Vatrene koji su za njega (...).*

Vidljivo je iz dosad navedenoga da izvedenice u promatranoj tvorbi najčešće nastaju od pokrate koje završavaju na suglasnik (npr. HDZ, PR, ZET), ali mogu nastati i od pokrata koje završavaju na samoglasnik (npr. NATO, HAZU). Nadalje, istraživanje je pokazalo da se promatrane izvedenice u korpusu mogu pronaći zapisane dvama načinima, npr. *HDZ-ovac* i *hadezeovac*. Dakle, ako je u izrazu tvorenice pokrata, ona se od sufiksa odvaja spojnicom, a ako je tvorenica leksikalizirana, spojnica se ne bilježi. Neovisno o bilježenju izgovor je dobivene tvorenice isti s ovim tvorbenim obrascem: pokrata + *-ovac* ili *-evac*. Izvedenice nastale od pokrata koje označuju neku političku stranku, organizaciju, ustanovu i sl. sa sufiksom *-ovac* imaju značenje pripadnika određene skupine, tj. člana ili zaposlenika u kojoj organizaciji, stranci ili ustanovi.

6.1.2. Pokrata + sufiksi *-(ov)ka* i *-((j)ev)ka*

Sufiks *-ka* jedan je od najčešćih mocijskih sufiksa, uz *-ica*, *-inja* i *-kinja*.⁴³ Izvedenice sa sufiksom *-(ov)ka* u mocijskom⁴⁴ su odnosu s izvedenicama sa sufiksom *-(ov)ac*. Babić (2002: 278) napominje da “kad se izvedenice

⁴³ V. Klajn (2003: 133).

⁴⁴ O mociji više u Štebih Golub (2008).

tvore od osnova na *-(a)c*, onda se taj *-(a)c* krnji”, npr. *blizanka*, *bogomoljka*. Međutim, i u ovoj se tvorbi trebamo zapitati je li riječ o sufiksu *-ka* ili *-ovka*. Sufiksom *-ka* mogle su nastati leksikalizirane tvorenice, npr. HDZ > *hadezeovac* > *hadezeovka*, SDP > *esdepeovac* > *esdepeovka*, KIF > *kifovac* > *kifovka*, ZET > *zetovac* > *zetovka*, PR > *piarovac* > *piarovka*, BBC > *bibisijevac* > *bibisijevka* itd. Međutim, tvorenice koje u svojem izrazu imaju pokratu tvore se sufiksom *-ovka* ili *-(j)evka*, ovisno o tome kako u izgovoru završava pokrata: *ZET-ovka*, *SDP-ovka* ili *BBC-(j)evka*. Sufiksi koji se dodaju na pokratu su ovi: *-ovka* i *-(j)evka*, a iz preoblika leksikalizirane tvorenice (*zetovka* → djelatnica *ZET-a* ili *ZET-ova* djelatnica) vidljivo je da sufiks može biti i samo *-ka*.

Potvrde za navedene imenice ženskoga roda postoje, ali su manje brojne od imenica muškoga roda. Primjerice, imenica *hadezeovac* u korpusu *hrWaC* sa svim svojim pojavnicama ima 2.743 potvrde, *hadezeovka* je u korpusu *hrWaC* potvrđena s 55 primjera. Kad je u zapisu pokrata i nastavak odvojen spojnicom, onda primjerice tvorenica *HDZ-ovac* ima 11.639 potvrda, a *HDZ-ovka* ima 286 potvrda. Vidimo dakle da je tvorenica s pokratom u svojem izrazu u obama primjerima (i u muškom i ženskom rodu) brojniji. Kad je riječ njihovim potvrdama u leksikografskim priručnicima, treba napomenuti da se, ako je potvrđena imenica muškoga roda, imenice ženskoga roda bilježe u VRH-u i RVMPS-u, a na HJP-u se imenicu ženskoga roda upućuje na imenicu muškoga roda u skladu s obradom mocijskih parnjaka u tom rječniku.

6.1.3. Pokrata + sufiks -aš

Sufiksom *-aš* u hrvatskom se jeziku tvore imenice, najčešće od imenica, a te izvedenice označuju “što konkretno: čovjeka, životinju, biljku i stvar” (Babić 2002: 132), najčešće čovjeka. Značenja su dakle veoma raznolika jer sufiks *-aš* “obuhvaća širok raspon značenja” (Babić 2002: 133). U našem korpusu zabilježili smo ove izvedenice sa sufiksom *-aš*: *udbaš* (UDBA – Uprava državne bezb(j)ednosti i Udba), *ci(j)aš* (CIA), *oznaš* (OZNA – Odjeljenje za zaštitu naroda i Ozna), *inaš* (INA) i *kovidaš* (COVID-19).

Tvorenica *udbaš* (< UDBA i Udba) u korpusu *hrWaC* ima 3.546 potvrda, a tvorenica *UDB-aš* potvrđena je u 65 primjera. Navodimo primjere: *Vidim da se one koji malo drugačije pišu odmah obilježava kao **udbaše** i neprijatelje, tako da mi je ladica, po svemu sudeći, već naznačena.* i Što možemo od bivšeg **UDB-aša** i očekivati. Tvorenica *udbaš* potvrđena je i u HJR-u s 19 primjera,

npr. Štoviše, on to radi još od 1991. godine, pričajući za njega da je **udbaš** ili da je ustaša, ovisno o tome pred kim to govori», rekao je Dumančić.

Izvedenica *ci(j)aš* u korpusu *hrWaC* ima jednu potvrdu (*To je netočno, tvrdi špijunski glasnogovornik i ističe kako CIA nije došla do takvog zaključka i da ABC nije kontaktirao cijaše prije objavljivanja tog navoda.*), a *CIA-š* ima tri potvrde (npr. *Inače, botulinskim su otrovom navodno CIA-ši natopili Castrove cigare u neuspjelom atentatu.*). Potvrde za izvedenicu *cijaš* na Googleu su češće, npr. *Disk s povjerljivim podacima završi u torbi tajnice odvjetnika koji vodi brakorazvodnu parnicu supruge otpuštenog cijaša, ali ga smotana žena izgubi negdje na ulici, gdje ga pronade infantilni instruktor aerobika (Brad Pitt).* (na: <https://www.jutarnji.hr/naslovnica/spaliti-nakon-citanja-burleska-za-instant-uzitak-siroke-publike-3987021>) [15. 1. 2024]

Izvedenica *oznaš* (OZNA i Ozna) u korpusu *hrWaC* zabilježena je u 130 primjera. U istom su korpusu potvrđeni i ovi primjeri: *OZNA-š* ima 15 potvrda, a *OZN-aš* ima šest potvrda. U HJR-u je izvedenica *oznaš* potvrđena sa šest primjera, npr. *Drugi pol ove povijesno-nacionalne njihaljke čini Srbin Mile Jarić, oznaš i prikriveni četnik, eksponent onih snaga koje će početkom devedesetih organizirati balvan-revoluciju.* (Krešimir Nemec [2003]).

Izvedenica *inaš* (< INA) potvrđena je u korpusu *hrWaC* u 121 primjeru, ali se mnoge od njih odnose na ime sindikata INASŠ (Sindikata naftne djelatnosti), npr. *Drugim riječima, prema sindikalnim zahtjevima prosječni bi inas imao pravo na paket vrijedan 25.500 kuna pri čemu bi 22 dionice stekao po prosječnoj cijeni od 1160 kuna ili gotovo 2200 kuna jeftinije od cijene koju ovih dana na burzi postižu Inine dionice.*

Tvorenica *kovidaš* (< COVID-19) nastala je u novije vrijeme, tj. od pandemije koronavirusa, a potvrđena je na mrežnim pretraživačima, npr. *Evo zadnje izvješće govori da u Ličko-senjskoj županiji u posljednja 24 sata je jedan kovidaš i to iz Novalje.* (na: <https://www.glasgacke.hr/?ispis=detalji&novost=27714&kat=78>) [15. 1. 2024]

Većina izvedenica sa sufiksom *-aš* osjećajno su obilježene ili samom osnovnom riječju ili “time što pripadaju određenom semantičkom, vrijednosnom ili društvenom krugu nižega ranga” (Babić 2002: 141). Sufiks *-aš* najčešće se dodaje uz pokrate nekadašnjih ili današnjih sigurnosnih služba te time pojačava negativna konotacija. Osim leksikaliziranih tvorenica u korpusu se pojavljuju i primjeri s pokratom u izrazu: *CIA-š* i *OZNA-š*. Od zabilježenih je izvedenica imenica *udbaš* zabilježena u ovim suvremenim rječnicima: Anić

(1998), HJP i VRH, a *oznaš* samo na HJP-u. Pokrate u navedenoj tvorbi najčešće završavaju na samoglasnik (UDBA, OZNA, CIA), a jedna završava na suglasnik (COVID, tj. COVID-19). U našem korpusu sufiks *-aš* ima značenje pripadnika ili člana pojma koji označuje osnovna imenica (*udbaš*, *oznaš*, *ci(j)aš*), bolesnika (*kovidaš*) ili pak radnika u tvornici: *inaš*.

6.1.4. Pokrata + sufiks *-ica*

Izvedenice sa sufiksom *-ica* u mocijskom su odnosu sa sufiksom *-aš* te tako nastaju npr. *UDBAšica/udbašica*, *OZNA-šica/oznašica*, *INA-šica/inašica*, *COVID-ašica/kovidašica*. Izvedenica *udbašica* u korpusu *hrWaC* potvrđena je u 25 primjera, npr. *Gdje je **udbašica** Mirjana Rakić?*, a u trima je primjerima potvrđen i oblik *UDBA-šica*, npr. *Snajperisti, zar ne? Ili možda **UDBA-šice**?*. U korpusu su imenice s mocijskim sufiksima za imenice ženskoga roda manje čestotne. Naime, sufiks *-(ov)ka* plodniji je u tvorbi imenica ženskoga roda od sufiksa *-ica* jer je sufiks *-(ov)ac* plodniji od sufiksa *-aš*. Kad je riječ o leksikografskim priručnicima, treba reći da je od navedenih izvedenica u HJP-u i u VRH-u potvrđena samo *udbašica*, s tim da je na HJP-u ona upućena na *udbaš*, kao i drugi ženski mocijski parnjaci. RVMPŠ donosi samo pokrate UDBA, INA i COVID uz leksikalizirane oblike (*Udba* i *Ina*).

6.1.5. Pokrata + sufiks *-izam*

Izvedenice sa sufiksom *-iz(a)m* prilično su brojne u hrvatskom jeziku, ali se za taj sufiks može reći da je slabo plodan jer je većinom riječ o preuzetim stranim riječima, a “tvorenica se smatraju samo zato što i u hrvatskom jeziku imaju tvorbene veze s osnovnim riječima” (Babić 2002: 275). Međutim, u novije se vrijeme pojavljuju i tvorenice s hrvatskom osnovom. Izvedenice se tvore od imeničkih ili pridjevnih osnova. Značenje je takvih tvorenica apstraktno⁴⁵, npr. označuju učenje, vladavinu i poredak, postupke, karakter i duh.

U korpusu *hrWaC* pronađena je tvorenica *HDZ-izam* (*Sigurno ima utjecaja na sve filozofija još iz socijalizma – moj sin-kćer ima dobar posao – ništa ne radi Na to se nadovezao **hdz-izam** – laži, kradi, prevari pa ćeš biti ugledni građanin.*). S 12 je primjera u korpusu *hrWaC* potvrđena i leksikalizirana inačica *hadezeizam*, npr. *Dva stupa tuđmanizma i **hadezeizma**, birokratski duhovi koji se po hrvatskome prostoru godinama vuku poput jesenje magle,*

⁴⁵ Vidi Babić (1979: 165).

imali su dosad već dvadeset puta priliku da naprave nešto po čemu će ostati u pozitivnome sjećanju, ali sve što su napravili svodilo se na služenje gazdi i nakon toga na propagandu partitokratskoga nacionalizma.

Tvorenica *HDZ-izam* ili njezin leksikalizirani oblik *hadezeizam*, prema navedenim primjerima, može imati ova značenja: 1. postupak svojstven hadezeovcima ili postupak svojstven pripadnicima HDZ-a; 2. poredak u kojemu vlada HDZ.

6.1.6. Pokrata + sufiks -izacija

Izvedenicama nastalima sufiksom *-izacija* obično se opisuju određeni događaji koji su pokazateljima trenutačnih ili aktualnih zbivanja, npr. *europeizacija*, *globalizacija*, *kompjutorizacija*. U suvremenoj se literaturi o njemu govori te se navodi da unazad posljednjega desetljeća postaje veoma produktivan u slavenskim, ali i u drugim europskim jezicima (Horvat i Štebih Golub 2010: 14). U korpusu su pronađene ove izvedenice: *HDZ-izacija*, *SDP-izacija*, *IDS-izacija*, *NATO-izacija*, *PVC-izacija*, *PDF-izacija*, *SAO-izacija*. Svojim značenjem najčešće upućuju na novonastale društveno-političke uvjete te su obično pejorativnoga karaktera. U literaturi se najčešće navodi da se sufiksom *-izacija* tvore imenice od imenica, ali Horvat i Štebih Golub (2010: 14-15) napominju da je tu zapravo riječ o dvama sufiksima, tj. sufiksom *-izacija* nastaju tvorenice odimeničnoga podrijetla, a sufiksom *-acija* tvorenice odglagolnoga podrijetla. Naime, autorice navode da su za znatan “broj imenica sa završetkom *-izacija* potvrđeni i odgovarajući glagoli (npr. *apartmanizacija* i *apartmanizirati*, *betonizacija* i *betonizirati*, *europeizacija* i *europeizirati*, *kosovizacija* i *kosovizirati*, *vijetnamizacija* i *vijetnamizirati*), pa se ne može sa sigurnošću tvrditi je li riječ o odimeničnim ili o odglagolnim tvorenicama” (Horvat i Štebih Golub 2010: 15). U našem su korpusu takvi primjeri također potvrđeni, npr. *HDZ-izacija/hadezeizacija* i *HDZ-izirati/hadezeizirati*, *NATO-izacija/natoizacija* i *NATO-izirati/natoizirati*.⁴⁶ U korpusu *hrWaC* dvije su potvrde tvorenice *HDZ-izacija*. Na Googleu je potvrda više, npr. *SDP traži da se hitno zaustavi “HDZ-izacija” neovisnih tijela i nositelja borbe protiv korupcije*. Imenica *hadezeizacija* potvrđena je u korpusu *hrWaC* s deset primjera, npr. *Ako se Milanović želi osvećivati HTV-u zbog nedavne kadrovske hadezeizacije informativnoga programa, odabrao je pogrešan način*. Leksikalizirani

⁴⁶ Više o tome u poglavlju 6.3. *Tvorba glagola*.

oblik *hadezeizacija* zabilježen je na HJP-u sa značenjem ‘prihvatanje teorije i prakse HDZ-a u društvu’.

6.1.7. Pokrata + sufiks -(ov)ština

Izvedenice poput *hadezeovština* potvrđene na HJP-u možemo tvorbeno tumačiti na dva načina: 1. *HDZ-ovština* > *hadeze-* + *-ovština* > *hadezeovština* ili 2. *HDZ-ov* > *Hadezeov* + *-ština* > *hadezeovština*. U korpusu *hrWaC* imenica *hadezeovština* potvrđena je sa svim pojavnicama u 11 primjera, npr. *Kad je HDZ došao na vlast u proljeće 1990. mi smo još bili u zemlji, a hadezeovština je lagala demokratskom retorikom i propagandom u medijima (...), dok tvorenica s pokratom u svojem izrazu (HDZ-ovština) ima pet potvrda, npr. Snjeg je, u hrvatskom slučaju, nova (stara vlast) koja ima zadaću da prekrije sve tragične tragove HDZovštine za godine vladavine. Značenje izvedenica od posvojnih pridjeva, smatra Babić (2002: 270), može se opisati preoblikom: “a + -ština → a postupak, a osobina, npr. *banderovština* → Banderov (banderov) postupak”, npr. *kuenovština*, *matoševština* ili “a + -ština → osobina, postupak onoga koji je a”, npr. *bezobraština*, *lukavština*, *nevaljalština*.*

6.1.8. Pokrata + sufiks -itis

U korpusu su sa sufiksom *-itis* pronađene ove tvorenice: *BCG-itis* i *besežitis* i *hadezeitis*. BCG [beseže] je akronim za *Bacillus Calmette-Guérin*. Cijepljenje protiv tuberkuloze naziva se besežiranje, a kao “komplikacija cijepljenja, može nastati upala okolnih limfnih čvorova (*besežitis*)”⁴⁷. Sufiks *-itis* dolazi uz imenice latinskoga podrijetla te najčešće označuje bolesti (upalni proces), ali “neke i u našem jeziku imaju tvorbene odnose”, npr. *aortitis*, *bronhitis*, *cistitis*, *pleuritis*, *sinusitis* itd. (Babić 2002: 362), pa u tom smislu tvorenica *BCG-itis*, odnosno *besežitis* ne izlazi iz okvira medicine i bolesti. Tvorenici *hadezeitis*, potvrđenoj u našem korpusu, sufiks *-itis* donosi pogrдно značenje.

6.1.9. Pokrata + sufiks -iranje

Sufiksom *-iranje* tvore se glagolske imenice od glagola na *-irati*, “bez obzira na vid osnovnoga glagola” (Babić 2002: 158). U korpusu su zasad zabilježene dvije takve imenice: *SMS-iranje/emesiranje* i *BCG-iranje/besežiranje*.

⁴⁷ besežiranje. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013-2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/beseziranje> [19. 3. 2024].

Tvorenica *SMS-iranje* u korpusu *hrWaC* potvrđena je u 20 primjera, npr. *To je točno, ukoliko poštujemo uvriježena pravila bon-tona za SMS-iranje*, a *esemesiranje* je potvrđeno u dvama primjerima, npr. *Omiljenost esemesiranja objašnjava se jeftinoćom, ali i time da samo 37 posto kućanstava ima računalo, a samo ih se 27 posto služi internetom*. Na mrežnoj tražilici *Google* veoma je mnogo primjera za oba načina bilježenja. Tvorenica *BCG-iranje* u korpusu *hrWaC* potvrđena je u dvama primjerima, a njezin leksikalizirani oblik *besežiranje* u osam, npr. (...) *no premda BCG-iranje ne razvija potpunu zaštitu od infekcije i bolesti, ono višestruko ojačava imunološke "okove" koji tuberkulozne bacile u organizmu drže pod kontrolom; Međutim, nastanak keloida nakon besežiranja vrlo je čest slučaj i čini se vjerojatnim da je upala na ubodnom mjestu odgovorna za nastanak keloida ili hipertrofičnog ožiljka prije nego sama ubodna rana*.

Glagolska imenica *besežiranje* navodi se pod natuknicom *besežirati* u VRH-u. HJP bilježi pokratu, tj. njihovom terminologijom kraticu (*krat.*) BCG te ju upućuje na glagol *besežirati*. U RVIMPS-u zabilježena je pokrata BCG.

6.2. Tvorba pridjeva

6.2.1. Pokrata + sufiks -ov i -(j)ev

Općenito, sufiksi -ov, -ev, -in i -ljev veoma su plodni te tvore pridjeve od imenica. Sufiksi -ov, -ev, i -ljev dolaze na osnove imenica sklonidbenih tipova *jelen*, *selo* i *dijete*, a -in na osnove imenica e-sklonidbe (v. Babić 2002: 386). Ovdje ćemo ih posebno prikazati. Sufiksom -ov i njegovom inačicom -ev tvore se dakle pridjevi od imeničnih osnova (v. Babić 2002: 387). Značenje je navedenih sufiksa, prema Babićevu (2002: 389) mišljenju odnosno, a prema HG-u (1997: 362) tim se sufiksima tvore posvojni pridjevi. U našem se korpusu navedenim sufiksima tvore pridjevi od pokrata što korespondira s tvorbom pridjeva od imena poduzeća, ustanova, novina, časopisa (v. Babić 2002: 395) (npr. *Jadranov film*, *Varteksova predionica*, *NIP-ovo izdanje*, *Timesove tvrdnje*). Takva je sufiksna tvorba pridjeva s pokratom u svojoj osnovi najčešća. Pokrate u toj tvorbi mogu završavati na suglasnik (HDZ, SDP, MMF, BBC) i na samoglasnik (NATO, FBI, HAZU), ali njihovi pridjevni sufiksi ovise o izgovoru pokrate, a ne o samoglasniku ili suglasniku na koji pokrata završava. Primjerice pokrata FBI (eng. *Federal Bureau of Investigation*) u pismu završava samoglasnikom -I, u izgovoru završava suglasnikom [ef-bi-aj], pa mu je

pridjevni sufiks *-ev*. S druge strane pokrata BBC u pismu završava suglasnikom *-C*, u izgovoru samoglasnikom [bi-bi-si], pa mu je pridjevni sufiks *-(j)ev*. U korpusu ćemo pregledati samo neke primjere.

Pridjev *Hadezeov* sa svim je pojavnicama u korpusu *hrWaC* potvrđen u 379 primjera, a *HDZov* ima 32.536 potvrda. Pridjev *SDP-ov* ima 18.457 potvrda, a leksikalizirani pridjev *Esdepeov* ima 96 potvrda. Pridjev *MMF-ov* zabilježen je u 770 primjera, dok pridjev *Ememefov* nije zabilježen. Tvorenica *PR-ov* u korpusu *hrWaC* sa svojim pojavnicama ima devet potvrda, a *piarov* jednu. Zanimljivo je napomenuti da je većina primjera u korpusu, kad se odnose na imena, zabilježena malim početnim slovom.

Pridjev *Natov* sa svim svojim pojavnicama u korpusu *hrWaC* ima 90 potvrda (to se odnosi na ove zapise: *Natov* i *NATOV*), nadalje pridjev *NATO-v* sa svim pojavnicama ima 834 potvrde, *NAT-ov* ima dva primjera, a *NATO-ov* 4.163 potvrda (npr. *Naime, NATO je odobrio operativni plan svojih vojnih vođa koji bi trebao voditi NATO-ovu mirovnu misiju ISAF u podržavanju afganistanske vlade i implementiranju ovlasti i utjecaja na područje cijele zemlje*). Pridjev *Natoov* potvrđen je u 48 primjera, a zapisi su ovi: *Natoov* i *NATOov*. S obzirom na to da pregledavani korpusi uključuju i komentare čitatelja, u korpusu su se pojavili i primjeri poput ovih: *NATOV*, *NATO-v*, *NAT-ov*, a kolebanja se pojavljuju i u zapisu velikoga, odnosno maloga početnog slova.⁴⁸

Tvorenica *BBC-jev* (s engleskim izgovorom glasova [bi-bi-si]) u korpusu *hrWaC* sa svojim pojavnicama ima 1.311 potvrda, npr. *Dnevnik Bridget Jones vjerojatno je nastao kao terapijsko liječenje iste te želja autorice Helen Fielding, a ni likovi u toj knjizi nisu bili imuni na romantičnog lika odnosno privlačnoga glumca koji ga je utjelovio u cijenjenoj BBC-jevoj seriji*, dok njezin leksikalizirani oblik ima samo dvije. Na *Googlu* ih ima mnogo više, npr. *Ležim u krevetu i gledam neki bibisijev dokumentarac o životu džinovskih tarantula*.⁴⁹ Za usporedbu, tvorenica *BBC-ov* (hrvatski izgovor: [be-be-ce]) u korpusu *hrWaC* ima 243 potvrde, a njezin je leksikalizirani oblik *bebeceov* potvrđen u jednom primjeru.

⁴⁸ U pravopisu BM (2010: 75) nalaze se primjeri sufiksne tvorbe pridjeva od pokrate NATO: *NATO-vih vojnika, NATO-va djelovanja*. Naime, to bi značilo da pridjev u nominativu glasi: *NATO-v*.

⁴⁹ Na: <https://radiogornjigrad.blog/2013/07/09/rolando-peharec-kako-stvoriti-umjetnicko-djelo/> [22. 3. 2024].

Korpus je pokazao da je sufiks *-ov* najplodniji u tvorbi pridjeva od pokrata, ali i da je u tekstovima češći zapis s pokratom u izrazu (npr. *HDZ-ov*) od leksikaliziranoga pridjeva (*Hadezeov*).

6.2.2. Pokrata + sufiks *-(ovč)ev*

I izvedenice poput *esdepeovčev* tvorbено možemo tumačiti na dva načina jer se jedan sufiks odnosi na pokratu, a drugi se uspostavlja na temelju preoblika: 1. od tvorenice s pokratom u svojem izrazu: *SDP-ovčev* > *esdepeovčev* ili 2. od leksikalizirane tvorenice: *esdepeovac* + *-ev* (*esdepeovčev* → koji pripada *esdepeovcu*). Naime, ako pretpostavimo da je pridjev nastao od leksikalizirane imenice, onda se sufiks *-ev* prema pravilu dodaje na imenice kojima osnova završava na *-c* te se pritom *c* zamjenjuje s *č*. U korpusu su potvrđeni ovi pridjevi: *hadezeovčev*, *esdepeovčev*, *natovčev* itd. Ako se pak piše pokrata, onda se bilježi ovako: pokrata + *-ovčev* (*HDZ-ovčev*, *NATO-ovčev*).

6.2.3. Pokrata + sufiks *-in*

Sufiksom *-in* tvore se pridjevi samo od imenica, a dolaze na osnove imenica e-sklonidbe (v. Babić 2002: 386). Tako, prema pravopisima BMM (2008) i HPIHJJ (2013), nastaju ovi pridjevi, npr. *INA-in*⁵⁰/*Inin*, *CIA-(j)in*/*Ci(j)in*⁵¹, *OZNA-in*/*Oznin*, *UDBA-in*/*Udbin*, *UEFAin*/*Uefin*. Sve su pridjevne izvedenice potvrđene u mrežnim korpusima. Način je pisanja neujednačen, npr. *UEFA-in* je u korpusu *hrWaC* sa svim pojavnicaма potvrđen s 1.298 primjera, a *Uefin* ima 1.489 primjera. Međutim, zapis bez spojnice između pokrate i sufiksa (*UEFAin*) ima 11 primjera, a osamostaljeni pridjev *Uefin* nalazi se zapisan i malim početnim slovom.

6.2.4. Pokrata + sufiks *-(ov)ski/-(ev)ski*

Sufiksima *-ovski/-evski* tvore se pridjevi od imenica muškoga roda, plodni su iako u tvorbi imaju ograničenja. “Sufiksi *-ovski*, *-evski* dolaze na osnove imenica m. r. koje imaju glasovnu zapreku za *-ski*”, npr. *begovski*, *orlovski*, *ovnovski*, *šahovski* (Babić 2002: 416), a značenje im je kao i značenje pridjeva na *-ski*. Za pridjeve izvedene od imena i prezimena Babić (2002:

⁵⁰ Prema pravopisima BFM i BM bilo bi npr. *ININ/Inin*.

⁵¹ Prema HPIHJJ (2013: 80) jest *CIA*, *CIA-je*, *CIA-ji...* *CIA-jom*, *CIA-jin*, a prema BMM (2008: 183) jest *CIA*, *CIAe*, *CIA-i...* *CIA-om*, *CIA-in*.

417) napominje da “imaju opće odnosno značenje ‘koji se odnosi na i’, ali se konkretnije može prikazati preoblikom ‘koji je svojstven i’.”. Na taj način primjerice nastaju pridjevi *HDZ-ovski/hadezeovski*, *SDP-ovski/esdepeovski*, *FER-ovski/ferovski*, *PR-ovski/piarovski*, *IT-(j)evski/ajtijevski* itd. Sufiksi *-ovski/-evski* dolaze izravno na pokratu ($HDZ > HDZ\text{-ovski}$), a leksikalizirana se tvorenica može tumačiti dvama načinima: 1. *hadeze-* + *-ovski* (koji se odnosi na HDZ i hadezeovce; hadezeovac ‘pripadnik HDZ-a’) i 2. *hadezeov-* + *-ski* (koji se odnosi na hadezeovce; hadezeovac ‘HDZ-ov/hadezeov pripadnik’).

Primjerice pridjev *HDZ-ovski* sa svim je svojim pojavnica u korpusu *hrWaC* potvrđen u 1.181 primjeru, a pridjev *hadezeovski* ima 1.558 potvrda. Pridjev *SDP-ovski* ima 309 potvrda, a pridjev *esdepeovski* 237.⁵² Pridjevi *IT-jevski/IT-evski* i *ajtijevski* i od njih konverzijom nastali prilozi zabilježeni su na mreži, npr. *Zvuči ajtijevski, ali je čisti PR i marketing.* (na: <https://www.forum.hr/showthread.php?p=96115721>); *evo jedan ajtijevski kabel* (na: <https://parapsihopatologija.com/topic/13521-whistleblowers-wikileaks-snowden-i/page/55/>); *Wenger smatra da na kraju ipak presuđuje organizacija i trener, ili ako ćemo po IT-jevski – voditelji timova.* (na: <https://www.netokracija.com/arsene-wenger-gartner-202295>) (svemu pristupljeno: 22. 3. 2024).

6.2.5. Pokrata + sufiks -ski

Pridjevni sufiksi na *-ski* potvrđeni u našem korpusu nastali su, prema Babićevu mišljenju (2002: 399), zapravo sufiksacijom sa *-ski* koji zbog glasovne promjene zbog šumnika prelazi u *-ški*, tj. zatire se tvorbeni šav, npr. *bogataš > bogataški*. Za pridjevne sufikse na *-ški*, koje Babić (2002: 398) skupa sa svima drugima (npr. *-ački*, *-ski*, *-anski*) svrstava u zajedničku skupinu sufiksa na *-ki*, kaže (2002: 421) da se javljaju u publicističkim tekstovima, npr. *getin-genski*, *karolinški*, *melburnški* itd. te da je “nastao pod utjecajem završetka *-ški* mnogih pridjeva od stranih imenica”. Nadalje, smatra da su nastali zbog nepoznavanja “sustavne književne tvorbe”.

U našem je korpusu potvrđeno nekoliko takvih pridjeva. Pridjev *udbaški* (< UDBA i Udba) u u korpusu *hrWaC* sa svim svojim pojavnica ima 2.634 potvrde, a *UDBA-ški* ih ima 60.⁵³ Pridjev *oznaški* ima 24 potvrde, a *OZNA-ški* je potvrđeno u trima primjerima. Dakle, kad je riječ o pokrati i sufiksu, onda je riječ o tvorbenoj jedinici *-ški*, a kad se u obzir uzme leksikalizirani pridjev,

⁵² Treba napomenuti da među tim primjerima ima i priložnih potvrda.

⁵³ Naravno, u korpusu su zastupljeni i prilozi nastali konverzijom od pridjeva.

npr. *udbaški*, onda njegovu tvorbu možemo promatrati i kao sufiksaciju imenice *udbaš*, tj. *udbaš* + *-ski* > *udbaški*. Pridjev *udbaški* potvrđen je u VRH-u i na HJP-u. U tim je rječnicima potvrđen i prilog *udbaški*, ali on je nastao konverzijom od pridjeva.

6.3. Tvorba glagola

6.3.1. *Pokrata* + sufiksi *-irati* i *-ati*

Sufiksnom se tvorbom glagoli tvore od imeničnih, pridjevnih i glagolskih osnova, a u našem se korpusu glagoli tvore samo od imenica, tj. od pokrata. Za sufiks *-irati* Babić (2002: 504) navodi da je slabo plodan. Babić (2002: 508) napominje da se sufiks *-irati* najčešće dodaje na strane osnove, ali noviji primjeri “pokazuju da se uporaba glagola načinjenih tim sufiksom proširila u svim funkcionalnim stilovima te da se njime tvore glagoli i od stranih, i od domaćih/udomaćenih osnova” (Mikić Čolić 2015: 90). U našem su korpusu potvrđene ove glagolske tvorenice: *SMS-irati/esemesirati*, *PDF-irati/pedeefirati*, *MMS-irati/ememesirati* i *BCG-irati/besežirati* nastale dodavajući sufikse na pokrate preuzete iz stranih jezika, npr. (*SMS* < *Short Message Service*, *MMS* < *Multimedia Messaging Service*).⁵⁴ S obzirom na to da u hrvatskom jeziku postoji mogućnost izbora između različitih glagolskih sufiksa, često se paralelno upotrebljavaju njihovi sinonimni oblici, pa u tom smislu u korpusu primjerice nalazimo i tvorenice sa sufiksom *-ati*: *SMS-ati/esemesati* i *MMS-ati/ememesati* koje supostoje uz tvorenice sa sufiksom *-irati*. Glagol *SMS-irati* sa svim svojim pojavnicama ima sedam primjera u korpusu *hrWaC*, *esemesirati* tri, *BCG-irati* je potvrđen u četiri primjera, a *besežirati* ima jednu potvrdu. Navedeni glagoli nisu potvrđeni ni u jednom pregledanom leksikografskom priručniku.

6.3.2. *Pokrata* + sufiks *-izirati*

Sufiks *-izirati* Babić (2002: 511) spominje, ali pod ostalim glagolskim sufiksima, te za njega navodi da se nalazi “u više glagola od stranih osnova”, npr. *diftoingizirati*, *idealizirati*, *signalizirati*, a od domaćih to su: *malograđanizirati* i *pokrajinizirati*. U korpusu su potvrđene dvije tvorenice: *hadezeizirati*

⁵⁴ Ista je situacija i s glagolima tipa *blogati*, *googlati*, *forvardirati*, *daunloudati* itd., ali te tvorenice nisu nastale od pokrata.

i *natoizirati*. Korpus *hrWaC* bilježi oba glagola samo kao leksikalizirane, npr. *Iako se HTV ponovo hadezeizira*, *današnje se stanje nipošto ne može usporediti s vremenima kada su se u udarnim minutama Dnevnika objavljivali komentari iz Ureda predsjednika i Možemo se mi i globalizirati, europeizirati, natoizirati i amerikanizirati, ali ako izgubimo svoj jezik onda smo se asimilirali u leguru kakvu gospodari svijeta žele postići*.

S pokratom u svojem izrazu potvrđena je tvorenica NATO-izirati (bez spojnice između svojih sastavnica) na *Googleu*, npr. *Dok je Crnu Goru bilo relativno lako, s obzirom na ucjenjivost njihovog političkog vrha, NATOizirati* (...). Navedeni glagoli nisu potvrđeni ni u jednom pregledanom leksikografskom priručniku.

7. ZAKLJUČAK

U radu je pokazano da se pokrate u pravopisnim priručnicima opisuju i propisuju na svim jezičnim razinama, ali su tvorbeni, morfološki i sintaktički aspekti toga problema veoma skromno prikazani u drugim jezičnim priručnicima. To nužno otvara ovo pitanje: Zašto je tomu tako te koji su mogući razlozi za to? U ovome se trenutku čini da postoje dva moguća razloga. Jedan je od njih svakako taj što je tvorba skraćenica relativno nov tvorbeni način, a drugi taj što je katkad veoma teško sa sigurnošću utvrditi je li se koja riječ, u ovom slučaju pokrata, uistinu leksikalizirala i stekla status leksema. Pokrate su same po sebi zanimljive na svim jezičnim razinama, ali nas je za ovaj rad zanimala njihova tvorbeno-plodnost. Od pokrata iz korpusa od kojih se mogu tvoriti nove izvedenice najčestotnije su pokrate nastale od hrvatskih jezičnih jedinica. Najčešće je riječ o imenima političkih stranaka, ustanova, poduzeća te društveno-političkih organizacija, a njihov broj konstantno i kontinuirano raste. Osim hrvatskih, u korpusu su zastupljene i strane pokrate i to najčešće iz engleskoga jezika, npr. NATO, BBC, SMS, ali ih ima iz drugih jezika, npr. KGB. Naše je istraživanje pokazalo da pokrate imaju velik tvorbeni potencijal te da se najčešće pojavljuju u mrežnim izvorima. Tvorbeni postupak kojim se tvore nove riječi od pokrata jest izvođenje, konkretno sufiksacija. Sufiksacijom imenica (pokrata zapisanih prema izgovoru) nastaju imenice, pridjevi i glagoli, a najčestotnije su ipak imenice i pridjevi. Prema istraživanome korpusu u hrvatskom jeziku u tvorbi izvedenica od pokrata sudjeluju ovi sufixi: 1. imenični: *-(ov)ac* i *-((j)ev)ac*, *-(ov)ka* i *-((j)ev)ka*, *-aš*, *-ica*, *-izam*, *-izacija*, *-(ov)ština*, *-itis*, *-iranje*, 2. pridjevni: *-ov* i *-(j)ev*, *-(ovč)ev*, *-in*, *-(ov)*,

-ski/-(ev)ski, -ški i 3. glagolski: -irati, -ati, -izirati. Najzastupljenije su izvedenice one tvorene sufiksima -ovac (imenični) te -ov i -(ov)ski (pridjevni), a slijede ih imenični sufixi: -ka i -(iz)acija. Neki od sufixa razlikuju se od popisa sufixa kod Babića (2002) jer se dodaju na pokrate, pa su prošireni u odnosu na temeljne sufixe, npr. sufix -(a)c za tvorbu imenica m. r. od pridjeva može tvoriti leksikalizirane oblike (*hadezeov* > *hadezeovac*), ali uz pokrate dolazi -ovac (HDZ-ovac). Dakle, istraživanje na korpusu i popis sufixa koji sudjeluju u tvorbi od pokrata pokazuju da plodnost sufixa u toj drugostupanjskoj tvorbi odgovara njihovoj plodnosti u tvorbi pojedinih vrsta riječi općenito u hrvatskom jeziku. Ta činjenica svakako ide u prilog osamostaljivanju pokrata i od njih izvođenjem (sufiksacijom) nastalih novih tvorenica. Novonastale imenice najčešće označuju pripadnike političkih stranaka, organizacija, ustanova i tvrtki iz čijega su naziva izvedene, dok pridjevi znače sve što je povezano s tim strankama, ustanovama itd. Ostali sufixi pokazuju manju plodnost i čestotnost. Korpus je pokazao da i glagoli mogu nastati sufiksacijom pokrata (*SMS-ati* i *esemesati*), ali puno rjeđe. Nadalje, korpus potvrđuje da usporedo najčešće supostoje dva leksema, tj. dvije tvorenice: 1. imenica, pridjev ili glagol nastali leksikalizacijom pokrate, tj. pokrata se u izvedenici piše prema izgovoru, bez spojnice između pokrate i sufixa (HDZ [ha-de-ze] > 1. *hadezeovac/hadezeovka*; *hadezeov*; *hadezeovski*) te 2. imenica ili pridjev nastali tako da se sufix dodaje na pokratu, a od nje se odvaja spojnicom (HDZ-ovac/HDZ-ovka; HDZ-ov; HDZ-ovski). Pritom je važno napomenuti da se sve one čitaju, odnosno izgovaraju isto. Kad je riječ o leksikaliziranim pokratama, postoje dva slučaja nastanka izvedenica u ovisnosti o tome o kojoj je pokrati riječ (slovna ili glasovna), a njihove se izvedenice uvijek pišu prema izgovoru pokrate i bez spojnice. Dakle, kod slovnih pokrata (npr. SDP [es-de-pe]) sufix se dodaje na zapisanu izgovorenu pokratu, npr. *esdepeovac*, a kod glasovnih ili fonetskih (npr. HOS [hos]) sufix se dodaje na samu pokratu, npr. *hosovac*. Nadalje, proučavane imenične, pridjevne i glagolske izvedenice nastale su prema poznatim tvorbenim modelima s pomoću sufixa plodnih u hrvatskom jeziku, a s obzirom na njihovu nezabilježnost u suvremenim jezičnim priručnicima može se reći da većina od njih spada u neologizme. Nastale su i nastaju kako bi se popunile neke praznine u rječniku te zbog ekonomičnosti i brže komunikacije. Pitanje je hoće li sve opstati u jeziku i koliko će dugo u njemu živjeti, ali bi leksikografi ipak trebali promisliti o tome da neke od tvorenica nastalih od pokrata, pogotovo ako su se leksikalizirale i ako su česte, zabilježe

u novim rječnicima. S druge bi strane i njihova morfologija, sintaktičke osobitosti i tvorba svakako trebale pronaći mjesto u novim hrvatskim gramatikama.

IZVORI I LITERATURA

- Anić = Anić, Vladimir (1998), *Rječnik hrvatskoga jezika*, Novi Liber, Zagreb
- AS = Anić, Vladimir, Silić, Josip (1987), *Pravopisni priručnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Zagreb
- Bagić, Krešimir (2010), “Riječ u koju stane rečenica”, *Vijenac*, 11. ožujka 2010. (na: <https://www.matica.hr/vijenac/418/rijec-u-koju-stane-recenica-2325/>), [25. 3. 2024]
- Babić, Stjepan (1979), “Tvorba imenica sufiksima na -stvo”, *Filologija* 9, Zagreb. 155-167.
- Babić, Stjepan (2002), *Tvorba riječi u hrvatskome književnom jeziku*, (treće, poboljšano izdanje), HAZU – Globus, Zagreb
- BFM = Babić, Stjepan, Finka, Božidar, Moguš, Milan (1971), *Hrvatski pravopis*, Školska knjiga, Zagreb
- BHM = Babić, Stjepan, Ham, Sanda, Moguš, Milan (2005), *Hrvatski školski pravopis*, Školska knjiga, Zagreb
- Babić, Stjepan, Žic Fuchs, Milena (2007), *Rječnik kratica*, Nakladni zavod Globus, Zagreb
- BMM = Badurina, Lada, Marković, Ivan, Mićanović, Krešimir (2008), *Hrvatski pravopis*, Matica hrvatska, Zagreb
- Broz, Ivan (1892), *Hrvatski pravopis*, Zagreb
- Boranić, Dragutin (1934), *Pravopis hrvatskosrpskoga jezika*, Tisak “Jugoslavenske štampe” d. d., Zagreb
- Brozović-Rončević, Dunja, Gluhak, Alemko, Muhvić-Dimanovski, Vesna, Sočanac, Lelija i Branko (1996), *Rječnik novih riječi*, Minerva, Zagreb
- CGK = Cipra, Franjo, Guberina, Petar, Krstić, Kruno (1941), *Hrvatski pravopis*, (Pretisak: 1998. ArTresor, Zagreb)
- CK = Cipra, Franjo, Klaić, Adolf Bratoljub (uz suradnju članova Ureda za hrvatski jezik) (1944), *Hrvatski pravopis*, Zagreb, (Pretisak: *Hrvatski korijenski pravopis*, 1992, Zagreb)
- Horvat, Marijana i Štebih Golub, Barbara (2010), “Posljedice internacionalizacije u hrvatskome jeziku”, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 36/1, Zagreb. 1-21.

- Cvikić, Lidija i Jelaska, Zrinka (2011), "Kratice u hrvatskome: hrvatske, međujezične i engleske", u: Kryžan-Stanojević, Barbara, ur., *Inovacije u slavenskim jezicima*, Srednja Europa, Zagreb
- GHJ = Silić, Josip i Pranjeković, Ivo (2005), *Gramatika hrvatskoga jezika, za gimnazije i visoka učilišta*, Školska knjiga, Zagreb
- Grebović, Selma (2003), "Skratćenice u bosanskom jeziku", *Pismo*, Časopis za jezik i književnost, I/1, Sarajevo, 59-73.
- HG = Barić, Eugenija, Lončarić, Mijo, Malić, Dragica, Pavešić, Slavko, Peti, Mirko, Zečević, Vesna, Znika, Marija (1997), *Hrvatska gramatika*, Školska knjiga, Zagreb
- Horvat, Marijana i Ramadanović, Ermina (2012), "O složenicama i sraslicama (na primjerima iz Voltićeva Ričoslovnika)", *Filologija*, Časopis Razreda za filološke znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, 58, 133-161.
- Horvat, Marijana i Štebih Golub, Barbara (2010), "Posljedice internacionalizacije u hrvatskome jeziku", *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 36/1, Zagreb, 1-21.
- HPIHJJ = Birtić, Matea, Blagus Bartolec, Goranka, Budja, Jurica, Hudeček, Lana, Jozić, Željko, Kovačević, Barbara, Lewis, Kristian, Matas Ivanković, Ivana, Mihaljević, Milica, Milković, Alen, Miloš, Irena, Ramadanović, Ermina, Stojanov, Tomislav, Štrkalj Despot, Kristina (2013), *Hrvatski pravopis*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb
- Hudeček, Lana i Mihaljević, Milica (2017), *Hrvatska školska gramatika*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb. (na: <http://gramatika.hr/pravilo/kratice-i-pokrate/19/#pravilo>) [5. 10. 2023]
- Jonke, Ljudevit, Hraste, Mate, Musulin, Stjepan, Rogić, Pavle, Pavešić, Slavko, Finka, Božidar, Stevanović, Mihailo, Marković, Svetozar, Matić, Svetozar, Pešikan, Mitar (1967), *Rječnik hrvatskosrpskoga književnog jezika*, Matica hrvatska – Matica srpska, Zagreb – Novi Sad
- Klaić, Bratoljub (1983), *Rječnik stranih riječi: tuđice i posuđenice*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb
- Klajn, Ivan (2002), *Tvorba reči u savremenom srpskom jeziku. Prvi deo (slaganje i prefiksacija)*, Beograd
- Marković, Ivan (2012), *Uvod u jezičnu morfologiju*, Disput, Zagreb
- MHMS = *Pravopis hrvatskosrpskoga književnog jezika s pravopisnim rječnikom* (1960), Izradila pravopisna komisija, Matica hrvatska – Matica srpska, Zagreb – Novi Sad
- Mihaljević, Milica, Ramadanović, Ermina (2006), "Razradba tvorbenih načina u nazivlju (s posebnim obzirom na odnos među složenicama bez spojnika -o-, sra-

- slicama i tvorenicama s prefiksoidima)", *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 32, Zagreb, 193-213.
- Mikić Čolić, Ana (2015), "Tvorba glagolskih neologizama i uklapanje u jezični sustav", *Fluminensia*, 27/1, 87-103.
- RVMPS = Blagus Bartolec, Goranka, Cvijanović, Katarina, Matas Ivanković, Ivana, Vukša Nahod, Perina (2022), *Rječnik velikoga i maloga početnog slova*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb
- Ramadanović, Ermina (2012), Sastavljeno i nesastavljeno pisanje u hrvatskome jeziku, doktorski rad (u rukopisu), Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb.
- Stevanović, Mihailo (1986), *Savremeni srpskohrvatski jezik: gramatički sistemi i književnojezička norma*, Naučna knjiga, Beograd
- ŠR = Birtić, Matea, Blagus Bartolec, Goranka, Hudeček, Lana, Jojić, Ljiljana, Kovačević, Barbara, Lewis, Kristian, Matas Ivanković, Ivana, Mihaljević, Milica, Miloš, Irena, Ramadanović, Ermina, Vidović, Domagoj (2012), *Školski rječnik hrvatskoga jezika*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Školska knjiga, Zagreb
- Štebih Golub, Barbara (2008), "Pravi tvorbeni mocijski parnjaci u kajkavskome književnom jeziku", *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 34. 393-412.
- Štebih Golub, Barbara (2012), "Okazionalizmi u hrvatskome publicističkom stilu", u: Rajna Dragičević, ur., *Tvorba reči i njeni resursi u slovenskim jezicima*, Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, 419-437.
- Tafra, Branka i Košutar, Petra (2009), "Rječotvorni modeli u hrvatskom jeziku", *Suvremena lingvistika*, 67, 87-107.
- TB = Težak, Stjepko, Babić, Stjepan (2009), *Gramatika hrvatskoga jezika. Priručnik za osnovno jezično obrazovanje*, Školska knjiga, Zagreb
- Trask, Robert Lawrence (2005), *Temeljni lingvistički pojmovi*, Školska knjiga, Zagreb.
- VRH = *Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika* (2015), Školska knjiga, Zagreb.

MREŽNI KORPUSI

Google = mrežna tražilica (pristupano od svibnja 2023. do ožujka 2024. godine)

HJP = *Hrvatski jezični portal* pretraživi je rječnik hrvatskoga jezika (na: <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=main>; pristupano od svibnja 2023. do ožujka 2024)

HJR = *Hrvatska jezična riznica* (*Hrvatski jezični korpus – Croatian Language Corpus*; na: <http://riznica.ihj.hr/index.hr.html>; pristupano od svibnja 2023. do ožujka 2024)

hrWaC = *Croatian Web Corpus v2.2* (2014) (na: https://www.clarin.si/noske/run.cgi/corp_info?corpname=hrwac&struct_attr_stats=1; pristupano od svibnja 2023. do ožujka 2024)

ACRONYMS AS FORMATION BASES IN THE CROATIAN LANGUAGE

Summary

Everyday changes on a global scale and an increasingly fast pace of life are reflected in many aspects of human life, including the linguistic reality of modern languages. Consequently, various types of abbreviations have assumed a prominent role in these languages, allowing for a more economical expression of oral or written statements by condensing longer words or multi-word phrases. Word formation through abbreviation is becoming more common in most languages, including Croatian. However, Croatian language manuals do not give particular attention to this word formation process. The orthographic (spelling) norm determines the rules for abbreviating words, while their morphological and derivational categories belong to the grammatical norm. Therefore, the focus of the paper will be on investigating how this issue is addressed in Croatian language manuals in order to examine the role of acronyms as derivational bases in forming noun, adjective, and verb suffix derivatives as found in online corpora (*HJR* and *Hrwac*). *Google* will also be used to search for the examples as it is possible to find recent examples and evidence of their usage on the internet as well.

KEY WORDS: *abbreviations, acronyms, Croatian language, word formation, morphology, orthography, grammar*